

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

ORMAN FAKÜLTESİ
DERGİSİ

SERİ B. CİLT VI. SAYI II. 1956

TÜRKİYE BAKIMINDAN AĞAÇLANDIRMANIN ÖNEMİ VE EKONOMİK ZARURETLERİ

Yazan

Prof. Dr. oec. publ. Fikret S a a t ç i o ğ l u

Orman Fakültesi Silvikültür Enstitüsü ve kürsüsü Müdürü

Ormanın millî ekonomi, memleket kültürü ve sosyal bakımlardan başarmak zorunda olduğu büyük vazifeler gözönüne getirilecek olursa, Türkiye'de ağaçlandırmanın önemi ve zaruretleri kendiliğinden belirir. Ağaçlandırma probleminin Türkiye şartları muvacehesinde taşıdığı önem, bu yönlerden bütün tarafları ve gerekçeleriyle incelenmiş bulunmaktadır.¹ Keza son zamanlarda Türkiye ziraatinin ormanla olan münasebetleri konusunda yapılan etütlerde de, ağaçlandırmanın önemi büyük ölçüde belirmektedir.² Türkiyede büyük çapta ele alınacak bir ağaçlandırma teşebbüsünün sosyal bakımdan bilhassa ormanla ilgili olan köylü vatandaşlara, çok önemli faydalar sağlayacağına şüphe yoktur. Kanaatıma göre, orman tahribatına mani olmak ve ormanların muhafazasını emniyet altına alabilmek için düşünülebilecek en tesirli çare ve tedbirler meyanında, bu noktayı gözden uzak tutmamalıdır. Meşru çalışma ve kazanç imkânları bulan orman köylüsünden, orman aleyhine tahripkâr hareketler ekseriya beklenemez. Türkiyede ormanların muhafazasını temin mevzuunda Devlete hususiyle orman idaresine düşen vazife, ormanlarda her bakımdan fennî ve entanzif bir ormancılık tatbik ederek bir taraftan geniş çapta ağaçlandırmalarla memleket topraklarını verimli hale getirirken, diğer taraftanda orman köylüsüne gittikçe artan ölçüde çalışma ve dolayısıyla seviyeli bir geçinme imkânını sağla-

1 D i k e r, M. ve I n a l, S. : Ormancılığımızın ana davalarından ağaçlandırma, Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Dergisi, Cilt 5, Sayı 1 (9), 1954.

2 I l k m e n, Ş. N. : Ziraatin ormanla olan münasebeti ve bu münasebete göre alınması gereken tedbirler, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Cilt 4, Sayı 1, 1954.

maktır. Ağaçlandırmanın hususiyle tekrar ormanlamanın bu problemi de ilgili ilim mensupları tarafından yeter derecede izah edilmiş olduğu cihetle, burada yabancı memleketlerin ağaçlandırma iş'lerine verdikleri ehemmiyetle, Türkiye'nin orman durumuna ait ağaçlandırma mevzuunu yakından ilgilendiren bazı realitelere ve bilhassa ağaçlandırma vazifesinin ihma'inden doğan büyük ekonomik kayıplara temas etmekle iktifa edilecektir.

Orta Avrupa memleketlerindeki gelişmeler tetkik edilirse görülür ki, sun'î olarak orman yetiştirme zarureti, odun ham maddesinin kıtlaşması ve dolayısıyla ormanın ekonomik bir değer taşımağa başlamasıyla sıkı sıkıya ilgilidir. Yüz yıllarca devam eden orman tahribatı evvelce çok geniş sahalara kaplayan bakir ormanlarda o kadar derin yaralar açmıştır ki, bu yaraları tabiatın kendiliğinden kapamasına artık imkân kalmamıştır. Zira hemen her tarafta raslanan geniş açıklık ve boşluklarda toprak yabancılaşmış yahut taşımağa başlamış ve bu durumun bir neticesi olarak tabii gençleşme gittikçe artan bir ölçüde zorlaşmış ve nihayet yer yer tamamen imkânsız hale gelmiştir. Bu sebeplerden dolayı çıplak sahalaları ve boşlukları tekrar verimli hale getirmek ve harap ormanları imar ve islâh etmek için sun'î meşçere tesisi metodlarına müracat etmek mecburiyeti hasıl olmuştur. İşte bu zaruretin bir neticesi olarak da, bir taraftan sun'î orman yetiştirmenin tekniği geliştikçe, diğer bir taraftan da bu metod orman tahribatının tamamen durdurulmasıyla birlikte orman sahalalarının büyük bir kısmında tatbik edilmeğe başlanmıştır. **Almanya'da onaltıncı yüz yılları onsekizinci yüz yıl arasındaki inkişaf seyrini bu şekilde hu lâsa etmek mümkündür.**¹

Türkiye, Avrupa memleketlerinin takriben onsekizinci yüz yıl ortalarında kapatmış olduğu bu inkişafın içinde ve çok çetrefilli problemleriyle karşı karşıya bulunuyor. Memleketimizdeki orman tahribatı ve neticeleri, Almanya'da onaltıncı yüz yıl ile onsekizinci yüz yıl arasında yapılan orman tahribatı ve neticelerine büyük bir benzerlik gösterir.² Gerçekten Türkiye ormanlarının büyük kısmı yüz yılların düzensiz müdahaleleriyle çeşitli derecede tahrip edilmiş yahut degrade olmuş bir haldedir. 20 inci yüzyılın ortasını geçmiş bulunmamıza rağmen Türkiye'de halâ bir orman azalmasından bahsedilmektedir. 1947 yılında yapılan mukayeseli bir ilmi araştırmada Türkiye orman sahasının her yıl enaz 100.000 hektar kadar azaldığı neticesine varılmıştır.³ Her yıl bir çok orman sahalalarının yangınlarla çıplaklaşması, bu azalmanın en belirli delilleri olarak gösterilebilir. Mevcut

1 D e n g l e r , A . : Waldbau auf ökologischer Grunlage, S. 481, 1935.

2 S a a t ç i o ğ l u , F . : Ormanlarımızda kesim ve tensil, Orman ve Av Dergisi, Sayı 3, 1943. S. 69.

3 D i k e r , M . ve S a v a ş , K . : Yurtda orman azalması, Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınlarından, Sayı 73, 1947.

iklim şartlarının da (sıcak iklim, bilhassa yaz kuraklığı, yer yer minimal rutubet şartları) ormanı, şiddetli insan müdahalelerine karşı hassas bir duruma getirdiğini kabul etmek lâzımdır.

Büyük bir nüfus artışı kaydeden Türkiye, bu sebeplerden dolayı bu gün orman itibariyle fakir memleketler arasına katılmış bulunuyor. Bu fakirlik ülkenin manzarasında bariz olarak ifadesini bulur. Orta Avrupa ve kuzey memleketlerden Anadoluya gelen yabancı ormancuların en fazla dikkatini çeken hususlar, Türkiye'nin çok düşük olan orman nisbetiyle, tahribata maruz kalmış geniş orman sahalarının bulunuşudur.¹

Ana hatları itibariyle belirtilmeğe çalışılan bu tablo, ağaçlandırma işini Türkiye ormancılığının en önemli ve en müstacel vazifesi haline getirmiştir. **Türkiye orman davası, büyük ölçüde bir ağaçlandırma davasıdır.** Bu hakikat, artık geniş vatandaş topluluğu tarafından da tedricen anlaşıl-makta ve kabul edilmektedir. Esasen memleketin gelişmesiyle birlikte mütemadiyen artan her çeşit orman mahsulleri ihtiyacının karşılanması ve ormanların kültürel, sosyal fonksiyonlarının emniyet altına alınması, davayı bu şekilde ele almak ve benimsemekle mümkün olabilir.

Ormancılığı ileri ve organize olan memleketler ağaçlandırma problemlerini kısa bir zamanda halletmek için büyük gayretler sarfetmektedirler. Nitekim harp sonrası batı Almanya bu hususta en yeni en büyük ve en güzel örneği vermiş bulunuyor. R o h m e d e r' e göre ikinci dünya harbinin türlü tesirleriyle Batı Almanya'da 410.000 hektar traşlama kesimlerine tabi tutulmuş çıplak saha teşekkül etmiştir. Almanya'da beher hektar ormanın yıldaki ortalama verimi 3 - 4 m³ kabul edildiğine göre², 410.000 hektar vüs'attaki eski orman sahalarının ormansız hale gelmesinden dolayı batı Almanya'nın yıllık odun istihsalinde, harp öncesi normal istihsale nazaran, 1.200.000 - 1.600.000 m³ kadar bir noksanlık kendisini göstermiştir. Bu kayıp, kuzey memleketlerden odun ithaline mecbur kalan harp sonrası batı Almanya'da adeta umumî bir üzüntü ve endişe mevzuu olmuş ve aynı zamanda sel tahribatından ve hattâ iklim değişmesinden korkulmuştur. Bu endişenin bir neticesidir ki, ikinci dünya harbinden sonra batı Almanya hükümeti kurulur kurulmaz ilk işler meyanında yarım milyona yakın çıplak yani verimsiz sahanın mümkün olduğu kadar kısa bir zaman içinde tekrar ağaçlandırılması için gerekli bütün çalışmalara başlanmıştır. Alman ormancılığı, bugünkü nesillerin görmedikleri ölçüde büyük bir ağaçlandırma seferberliğine başlamak zaruretiyle karşı karşıya kalmış ve Batı Almanya'da yarım milyona yakın çıplak orman topraklarının en fennî ve ras-yonel metodlar kullanarak ağaçlandırılması işi esas itibariyle 1948 - 1953

1 T s c h e r m a k, L. : Waldbauliches aus Griechenland, Zentralblatt für gesamte Forst - und Holzwirtschaft, Wien, 70 Jahrgang, Heft 2.

2 R o h m e d e r, E. : Kahlflaechen - Aufforstung, München 1947.

yılları arasında yani nisbeten kısa bir zaman içinde sona erdirilmiştir¹. Yalnız Bava eyaletinde 1948 - 1954 yılları arasında ağaçlandırılan sahanın miktarı 100.000 hektardır. Bu ağaçlandırma faaliyeti için R u b n e r' in dermeyan ettiği mütalâa aşağıdadır: «bizzat orman işlerinin yabancısı olan kimselere dahi malûm olmuştur ki, çok kıymetli olan odun ham maddesi aşırı nüfus sıklığı gösteren Almanya'da kâfi miktarda mevcut değildir. Ağaç servetlerimiz itibariyle nüfusumuza nisbetle fakir bir memleket olduk. Bundan dolayı orman mahsulleri istihsalâtını elimizdeki bütün imkân ve vasıtalarla yükseltmeğe çalışmak zorundayız. 100.000 hektar genişlikteki arazinin çıplak kalması, bizim için takriben 300.000 m³ kadar bir istihsal kaybı ifade eder. Bu, davanın bir tarafıdır. Diğer tarafı memleket kültürüne taallûk eder.....²» Görülüyorki, sahanın takriben % 30 zu yüksek verimde koru ormanlarıyla kaplı Almanya gibi bir memleket dahi, boş sahadaki istihsal kaybını büyük bir endişe ile karşılamaktadır. Kuzey Almanya Orman Umum Müdürlüğünden B a e k' in, ağaçlandırma konusunda Alman ormancularına düşen vazife ve sorumluluğu belirten şu cümleleri de kayda değer : «Biz Alman ormancıları kesimlerin şekli ve şumulü üzerine ancak çok mahdut tesirlere sahip bulunmaktayız; bu bakımdan kesim mevzuunda ceryan eden hadiselerin sorumluluğunu deruhte edemeyiz. Ancak ormanda açılan yaraların biran evvel iyileştirilmesi hususunda sorumluluk tamamen bize aittir. Bu itibarla vazifemiz, çıplak orman sahalarını mümkün olduğu kadar az zaman, işçi kuvveti ve para sarfederek tekrar müstahsil hale getirmektir³». Bu cümleler, büyük ve memleket ölçüsündeki ağaçlandırma işlerine başlarken başarıyı sağlayan zihniyeti belirtmesi bakımından önemlidir.

Omancılık tatbikatı orta Avrupa memleketlerine nazaran yeni olan İtalya'da da toprağı erozyona karşı korumak, odun istihsalini arttırmak ve işsizlere iş yaratmak gayesiyle oldukça geniş çapta ağaçlandırma faaliyeti mevcuttur. İtalya'da sistemli ağaçlandırma faaliyetinin başladığı 1867 yılından ikinci dünya harbine kadar 95.000 hektarlık saha ağaçlandırılmıştır. Harbi müteakip geçici bir sükûnet devresinden sonra 1949/50 yılında bir çok ağaçlandırma programlarının tatbikatına başlanmıştır. Bu suretle 1952 sonuna kadar 39.000 hektar orman taşımamış saha ağaçlandırılmış, 12.000 hektar boşluklu orman sahaları tamamlanmış ve 118.000 hektar eski orman sahası da tekrar ağaçlandırılmıştır⁴. Bu faaliyetler tamamen hükûmet tarafından yapılmıştır.

1 S a a t ç i o ğ l u , F. : Almanya'da harp sonrası orman yetiştirme çalışmaları, I. Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Cilt 4, Sayı 2, 1954.

2 R u b n e r , K. : Die Wiederaufforstung in Bayern von 1948 bis 1954, S. 9 - 10, München 1954.

3 H e s m e r , H. : Die Technik der Kiefernkultur, Hannover 1949, S. V.

4 S c h m i d t , H. : Aufforstung in Italien, Allgemeine Forstzeitschrift No. 7/8, 1955, S. 80.

Türkiye'de ziraat ve mera sahaları dışında kalan çıplak arazinin, ve halen çok minimal verimdeki orman sahalarının vüsatleri göz önüne getirilecek olursa, durumun millî ekonomimiz için ifade ettiği büyük kayıplar hakkında bir fikir sahibi olmak mümkündür. **Güvenilir istatistiklere göre 1937 yılından bu yana teşekkül eden orman yangını sahalarının büyüklüğü bir milyon hektardır¹.** Son on yılın en önemli yangınlarından biri 1946 yılında Balıkesir'e bağlı Dursunbey - Alaçam orman mıntıkasında çıkmıştır ki, bir hafta içinde 12.600 hektar vüsatteki eşsiz kıymetli Karaçam ormanlarını, hemen tamamen denecek derecede, yok etmiştir.

Türkiye Orman yangınlarıyla çıplaklaşan arazinin büyüklüğü hakkında bir fikir edinebilmek için, bazı basit mukayeselere müracaat etmek maksada uygun olur. **Buna göre 1.000.000 hektar olarak kabul ettiğimiz orman yangını sahalarının umumî genişliği Van gölü yüz ölçümünün takriben üç misline yakındır. Keza aynı saha, genişliği 1000 m ve uzunluğu 10.000 km olan bir arazi şeridi sathına tekabül eder. Bu mesafeyi ortalama hızı saatte 50 km olan bir vasita ile ancak 20 günde katetmek mümkündür.**

Mevcut yangın sahaları dolayısıyla orman mahsulleri bakımından uğradığımız ekonomik kayıplar çok büyüktür. Türkiye'de orta yetiştirme muhiti şartları altında aslı ağaç türleri için bakımlı bir ormanın hektarda ve yıldaki verimini ortalama bir hesapla en az 2 m³ kabul edebiliriz. Buna göre, 1.000.000 hektar vüsatteki eski orman toprağının boş kalması yüzünden Türkiyenin yıllık odun istihsalı kaybı enaz 2.000.000 m³ olmak gerekir. 2 milyon m³ ün para olarak ifadesi asgarî bir hesapla 200.000.000 TL dir.

Düzensiz kesimlerin harap ettiği ormanlarımızda da (bozuk ormanlar) ağaçlandırma, çok büyük rol oynayacaktır. **Ş e k e r,** Türkiye orman sahasını güvenilir hesap ve tetkiklere dayanarak 11.990.000 hektar olarak göstermekte ve bu sahanın 7.123.300 hektarının (4.156.500 hektar koru ormanı, 2.966.000 hektar baltalık ormanı) degrade yani bozuk orman halinde bulunduğunu bildirmektedir². Bozuk orman sahası hakkında verilen bu rakamdan yangın sahalarını ve diğer tesirlerle çıplaklaşan sahaları çıkarırsak, bozuk orman sahasını tahmini ve ihtiyatlı bir hesapla 6.000.000 hektar civarında olarak kabul edebiliriz. Bu sahanın takriben 2/3 ünde yani 4.000.000 hektarında büyük ölçüde yahut tamamın yeniden ağaçlandırma bahis mevzuudur. Verimli ormanlarımız da dahil olmak üzere Türkiye ormanlarında

1 P a m a y, B. : Dursunbey Alaçam orman mıntıkasındaki yangın sahasının ağaçlandırılması imkânları ve buna ait denemeler, I. Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Cilt 3, Sayı 1 - 2, 1953 (Über die Aufforstungsmöglichkeiten der Brandflaechen im Waldgebiet Alaçam bei Dursunbey in Westanatolien und Versuche hiezu).

2 Ş e k e r, F. : Türkiye'nin orman genişliği hakkında bir mütalâa Orman ve Av Dergisi, Sayı 9, 1951.

yılda ve hektardaki ortalama odun verimi $1/4 \text{ m}^3$ civarında hesap edildiğine göre, bozuk ormanlardaki verimin daha da düşük olması gerekir. Halbuki bu gibi orman sahalarında yeni ağaçlandırmalarla kurulacak olan beher hektar bakımlı ormanın verimini yine en az 2 m^3 üzerinden hesaplayabiliriz. Görülüyor ki yeniden ağaçlandırılması gereken 4.000.000 hektar vüsatteki bozuk ormanların verimli hale getirilmeleri, bu günki çok minimal olan verimleri hesap dışı bırakılacak olursa, Türkiye'ye her yıl 8.000.000 m^3 civarında bir istihsal sağlayacaktır.

Şu hesapların Türkiye millî ekonomisi için ifade ettiği manaya vuzuh verebilmek için, çeşitli orman mahsulleri ithalatına ve bu maksatla ödemek mecburiyetinde kaldığımız döviz tutarına bir göz atmak kâfidir. Dış ticaret istatistik yıllıklarına göre, Türkiye'nin son 10 yıl (1946-1955) içinde dış memleketlerden ithal ettiği kereste $1.261.503 \text{ m}^3$, maden direği $1.195.701$ ve sellüloz odunu ise 283.210 m^3 miktarlara baliğ olmaktadır². Gene 10 yıl içinde bu maksatla memleket dışına çıkan döviz tutarı kereste için 20.364.705 TL dir. Bazı yıllarda verilen döviz miktarı oldukça yüksektir; meselâ 1953 yılında her üç katagori orman emvali ithalâtı için tahsisine zaruret görülen döviz miktarı 64.491.753 TL tutmaktadır. Bu rakamlar, kalkınma hamleleri içinde bulunan Türkiye için hiç de küçümsenmeyecek olan maddî kayıplar ifade ederler. Ayrıca maddî kayıplar yanında arazinin çıplak kalması dolayısıyla hasıl olan âfetleri (erozyon, iklim değişmesi v.s.) ve gün geçtikçe zorlaşan ve pahalılaşan ağaçlandırma şartlarını da hesaba katmak gerekir. Zira yapılan tesbitlere göre, çıplaklaşan sahalar kısa bir zaman sonra tekrar orman haline getirilmedikleri takdirde çok kere toprak taşınmaları, otlanma, kuruma ve yabanlaşma gibi tahribata maruz kalmaktadırlar. Toprağın maruz kaldığı edafik ve fitobiyotik tabiatteki zararlar, yangın sahalarının ağaçlandırma imkânlarını büyük ölçüde güçleştirirler. Tabiatıyla bu güçlükleri yenebilmek için, daha çok büyük masraflara katlanmak mecburiyeti hasıl olur. Nihayet sel dereleri, erozyon sahalarıyla antropogen step mıntıkları ve sahillerimizdeki kumluk sahaların ağaçlandırılması bahis mevzuudur. Bu sahaların vüsatleri hakkında bir bilgimiz mevcut olmamakla beraber, bilhassa antropogen steplerin milyonlarca hektar genişlikte sahalarına şamil olduğunda şüphe yoktur. Antropogen step mıntıklarında Amerikada ve Rusya'da ziraatle yakından ilgili olarak koruyucu orman şeritleri ve perdeleri halinde ağaçlandırmalar ve geniş ölçüde projeler mevcuttur. Birleşik Amerikada 1935 - 1942 yılına kadar hükümet, müessese ve şahıslar tarafından 96.400 hektar ziraat arazisini çevreleyen 29.900 km uzunluğunda koruyucu orman perdesi yetiştirilmiştir; geçen yüz yıl içinde Birleşik Amerikada yetiştirilen orman perdelerinin uzunluğu 198.257 km dir. Keza

2 Dış ticaret istatistik yıllıklarından alınan «kg» ağırlıkları, $1/2$ ton 1.0 m^3 hesabıyla metreküpe çevrilmiştir.

Sovyet Rusyada koruyucu orman şeritleri halinde tesisi düşünülen ağaçlandırma sahalarının umumî genişliği 5.709.000 hektara baliğ olmaktadır.¹

Kum sahalarının ve hareket halindeki kumların ağaçlandırılarak bir taraftan verimli diğer taraftan da muhit için tehlikesiz hale getirilmeleri, bazı sahil mıntıklarımızda oldukça önemi haizdir. Bu hususta da bir çok memleketler bunlar meyanında Fransa ve Kıbrıs çok güzel örneklere sahiptirler. Kıbrıs adasının sahil mıntıklarında kısmen 1889 ve kısmen de 1927 yıllarında bu işlere başlayan Orman İdaresi Salamis mıntıkasında 256.4 hektar, Ayia Erini'de 1545.6 hektar kadar bir sahayı ağaçlandırmak suretiyle tesbit etmişler ve hasılat verir bir duruma getirmişlerdir.² Fransızlar, Gaskonya'nın verimsiz «Landes» kum toprakları üzerinde takriben 1.000.000 hektar kadar sunî Sahilçamı ormanları yetiştirerek yılda 120.000.000 litreden fazla reçine istihsalı yapmaktadırlar.³ Bu miktar reçina en az 150.000.000 TL değerindedir. Bu misallerden faydalanarak, saha itibariyle mahdut olmakla beraber, verimsiz kum toprakları ve kumluk arazilerimiz üzerinde reçina intifai maksadiyle ağaçlandırma teşebbüslerine başlamak lâzımdır. Memleketimizde reçine ihtiyacının yakın zamana kadar ithalâtle karşılandığı nazara alınacak olursa, kum sahalarının ve elverişli kurak arazinin verimli hale getirilmesinin ne büyük bir zaruret olduğu meydana çıkar.⁴

Şimdiye kadar verilen izahatla belirtilmiş olmak gerekir ki, Türkiye'de mevcut çıplak orman topraklarını ve hemen hemen verimsiz denebilecek bozuk orman sahalarını elimizdeki bütün imkân ve vasıtalarla müstahsil (produktif) bir hale getirmek zaruretindeyiz. Türkiyenin büyük bir hızla artan çeşitli odun ihtiyacını uzun müddet ithalâtle karşılamayı düşünemeyiz; bu lüzumsuz yere döviz israfı ifade eder ve dış tediye güçlükleri yaratır. Kaldığı önemli ihtiyaç maddesi olan odunun, bilhassa bazı çeşitleri itibariyle Dünya üzerinde de gittikçe azaldığını hesaba katmak lâzımdır. Dünya nüfusu her yıl tahminen 15 - 20 milyon artmaktadır. Bu ve benzeri sebeplerden dolayı bir çok odun ithal memleketleri muhtaç oldukları orman mahsullerini kendi topraklarından istihsal etmeğe doğru gayret sarfetmektedirler.⁵ Bu realiteleri ve zaruretleri 43 yıl evvel gören Ali Rıza hocanın yalnız maden direği istihsalâtı mevzuunda yaptığı şu tavsiyeler, Türkiye or-

1 P a m a y, B. ve A t a y, İ. : Koruyucu orman şeritleri (Step ağaçlandırmaları), İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Cilt 2, Sayı 1, 1952, S, 35 - 36.

2 D a v i d s o n, D. F. : The Afforestation of Sand Drift Areas. 1952.

3 P e r r i n, H. : Fransa ormanları, Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, No. 77, S. 28 1948 (F. S a a t ç i o ğ l u tarafından dilimize çevrilmiştir).

4 S a a t ç i o ğ l u, F. : Antalya mıntıkası ormanlarında yapılan tatbikatların ana neticeleri İ. Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Cilt 5, Sayı 2 1956.

5 W a l t e r, H. : (Hohenheim Ziraat Fakültesi Botanik Enstitüsü Müdürü), Türkiye için büyük tehlike, Cumhuriyet gazetesi, 13 Şubat 1956.

mançılığının ağaçlandırma mevzuundaki vecibelerini sârih bir şekilde ifadelendirmektedir.¹ Ali Rıza Hoca, Osmanlı memleketlerinde bir çok madenler bulunduğunu, hatta Zonguldak kömür madeninin her yıl 2.000.000 adede kadar direğe ihtiyacı olduğunu, bu kadar direği verebilmek için 6000 hektar orman arazisine ihtiyaç bulunduğunu ve bu arazinin her biri 240 hektar olmak üzere 25 parsel ayrılmış olması gerektiğini belirttikten sonra, 25 parsel dahilinde hektarda ortalama 8000 sırik hesabıyla 1.800.000 adet sırik yahut maden direğinin yetiştirilebileceğini, her direğin dört kuruşa satılması halinde bedelleri tutarının 76.800 altına bâliğ olacağını ve bu altının mahalli ticarete ait bulunması dolayısıyla memleket servetinin ne derecelerde genişleyeceğini, yazmaktadır. Hocanın kıymetli mütalâası şu şayanı dikkat cümleleriyle sona eriyor: «Şu ifadenin mevkiî fiile gelebilmesi için Zonguldak civarında 6000 hektarlık arazi eksik değildir, yalnız uyanıklık lâzımdır. Bu vazifeyi ahalinin uyanıklığı orman ameliyat mekteplerinden yetişecek gayretli ve himmetli meslekdaşlarımızdan vatan beklemektedir. Orman, saadeti ictimaiyenin beşiğidir.»

Bu yazı, hocanın Türkiyede maden direği ihtiyacının bir buhrana doğru gitmekte olduğunu 43 yıl evvelsinden sezdiğinin sarîh bir ifadesidir. Esasen tavsiyeleri de, bu buhranı önlemeğe matufdu.

Türkiye de dahil, orman tahribatı ve azalmasının vâki olduğu diğer bütün Akdeniz memleketlerinde, eskidenberi ekseri orman siyasetçileri, umumî orman politikasının merkezi sikletini ormanın hemen hemen yalnız muhafaza, hususiyetle kollektif tesirleri üzerinde toplamağa çalışmışlardır. Bu, adeta bir ekol halini almıştır. Bu noktâi nazarı haklı gösterecek erozyon, sel tahribatı, kuraklık v.s. gibi sebepler ve faktörler mevcut olmakla beraber, derecesini tayinde ihtiyatlı ve makûl olmanın lüzumuna kaniyim. Büyük orman mahsulleri ihtiyacı karşısında bu memleketlerde gerek mevcut ormanlara ve gerekse yeniden yetiştirileceklere yalnız kollektif tesirlerin hamili değil, aynı zamanda millî servetler ve istihsal kaynakları nazarı ile bakmak gerekir². Bundan dolayı bilhassa orman muntakalarımızda verimsiz veya az verimli sahaları ağaçlandırmalarla tam verimli hale getirmek mecburiyetinde bulunmaktayız.

1 Ali Rıza (Hoca) : Orman yetiştirmek, 1329 (1913), S. 49 - 50.

2 Saatçioğlu, F. : F. A. O. ormancılık politikası semineri İstanbul, 19-25 Eylül 1954.